

Bir Dezenformasyon Aracı Olarak Yapay Zekâ: Bing Arama Motoru Örneğinde İklim Değişikliği Konulu Haber Fotoğraflarının İncelenmesi

Artificial Intelligence as a Disinformation Tool: Analyzing News Photos on Climate Change in the Example of Bing Search Engine

Araştırma Makalesi / Research Article

Sorumlu yazar/
Corresponding author:
Leyla Turğal

ORCID:
0000-0003-4288-4046

Geliş tarihi/Received:
15.10.2023

Son revizyon teslimi/Last
revision received:
05.12.2023

Kabul tarihi/Accepted:
05.12.2023

Yayın tarihi/Published:
16.12.2023

Atıf/Citation:
Turğal, L. & Küçükerođan, B.
B. (2023). Bir dezenformasyon
aracı olarak yapay zekâ:
Bing arama motoru
örneğinde iklim değişikliği
konulu haber fotoğraflarının
incelenmesi. *İletişim ve
Diplomasi*, 11, 57-82.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1376404

Leyla TURĞAL¹ , Bülent Bahri KÜÇÜKERDOĞAN²

ÖZ

İklim değişikliği, günümüzün en büyük ve acil sorunlarından biridir. İnsanı ve birçok türü tehdit eden bu krizde, iklim haberlerinin önemi büyüktür. Ancak son yıllarda yapay zekânın her alana yayılmasıyla birlikte dijital medyada yer alan ve arama motorlarının optimizasyonu ile bir araya getirilen haber fotoğraflarının bu konuda yetersiz kaldığı ve daha çok çeşitli tasarım programlarıyla oluşturulan tek tip ve benzer görsellerin yer aldığı gözlemlenmektedir. Yapay zekâ, filtreleme yapmadan sayısal tabanda bulunan tüm verileri bir araya toplaması nedeniyle bilgi kirliliğine neden olmakta ve iklim gibi spesifik konularda da dezenformasyon risklerine yol açmaktadır. Bu durum, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesini zorlaştırmaktadır. Sosyal bilimlerde nitel bir araştırma yöntemi olan doküman analizinin kullanıldığı çalışmanın örneklemini, Similarweb'in, Temmuz 2022 ve Haziran 2023 arasında gerçekleştirdiği analizler sonucunda en çok kullanılan arama motorları arasında ikinci sırada yer alan ve Şubat 2023 itibarıyla yapay zekâyâ entegre edilen "Bing" arama motoru oluşturmaktadır. Örneklem dâhilinde bulunan yapay zekâ destekli arama motorunun sohbet kısmına "iklim değişikliği ile ilgili haber fotoğrafları" anahtar kelimeleri yazılarak 'görseller' sekmesinde yer alan görseller baz alınıp çalışma alanı sınırlandırılmıştır. Çalışma kapsamında bulgulara ulaşmak için amaçlı örnekleme yöntemleri içerisinde yer alan 'maksimum çeşitlilik örnekleme'

¹ Arş. Gör., Hasan Kalyoncu Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, Gaziantep, Türkiye, leyla.turgal@hku.edu.tr

² Prof. Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü, Gaziantep, Türkiye, bbahri.kucukerdogan@hku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9418-6576

kullanılmış, iklim değişikliğinin ana kavramlarından olan kuraklık, buzulların erimesi ve aşırı ısınma ile üç kategori oluşturulmuştur. Belirlenen her bir kategori için 10 adet haber fotoğrafı incelenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda yapay zekânın haber fotoğraflarını ve görsellerini ayırt etmeden bir araya toplamasının, habercilikte ‘haber fotoğrafçılığı’ olarak adlandırılan kavramı zedeleyerek dezenformasyona yol açtığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, arama motoru, dezenformasyon, iklim değişikliği, haber fotoğrafları

ABSTRACT

Climate change is one of the biggest and most urgent challenges of our time. In this crisis that threatens human beings and many species, climate news is of great importance. However, in recent years, with the spread of artificial intelligence in every field, it is observed that news photographs in digital media, which are brought together with the optimization of search engines, are insufficient in this regard, and more uniform and similar images created with various design programs are included. Artificial intelligence causes information pollution as it gathers all the data available in the digital base without filtering and leads to disinformation risks on specific issues such as climate. This situation makes it difficult to inform the public correctly. The sample of the study, in which document analysis, a qualitative research method in social sciences, is used, consists of the “Bing” search engine, which ranked second among the most used search engines as a result of the analysis carried out by Similarweb between July 2022 and June 2023 and was integrated into artificial intelligence as of February 2023. The study area was limited by typing the keywords “news photos about climate change” in the chat section of the artificial intelligence-supported search engine within the sample and taking the images in the ‘images’ tab as a basis. Within the scope of the study, ‘maximum variation sampling’, which is one of the purposeful sampling methods, was used to reach the findings, and three categories were created with drought, melting of glaciers and overheating, which are the main concepts of climate change. For each category, 10 news photographs were analyzed. In line with the data obtained, it has been observed that the collection of news photographs and visuals by artificial intelligence without distinguishing them leads to disinformation by damaging the concept called ‘news photography’ in journalism.

Keywords: Artificial intelligence, search engine, disinformation, climate change, news photos,

EXTENDED ABSTRACT

Climate change is defined as changes in the average state or variability of the climate over a long period of time. The concept of climate change is not something new, something is changing in nature, even if it is often unnoticed, and this change is not due to nature's own natural cycle. Climate changes, which are usually caused by uncontrolled and excessive human activities, show an increase in the frequency of extreme weather events such as droughts, floods, melting of glaciers and warming. All human activities cause major changes and critical consequences in the climate. This situation affects all living things on earth equally negatively and can irreversibly destroy material and moral values. Therefore, it is a primary duty for all people to ensure adaptation by carrying out positive activities on climate change.

Artificial intelligence-supported technologies that have emerged with advancing communication technologies have brought about a major change and transformation in the field of journalism and news production, contributing to the rapid writing, editing and distribution of news. However, the use of these technologies increases the risk of disinformation and the spread of misleading information. In particular, search engine optimization aggregates written or visual content found on the internet by linking keywords to the searched topic, without discriminating between false or true. If there is false or distorted information in the subject, the artificial intelligence-supported search engine can reproduce them. If the photograph, which is the most important element in the news, fails to reflect the reality, it can increase the potential for the public to be misinformed. Therefore, it is of utmost importance to access and disseminate accurate information about climate change, which greatly affects humanity. However, when we look at search engines, it is observed that climate-related news photos are insufficient in this regard.

Climate change is a global problem and in order to combat this problem, all processes related to news should be done correctly. The process of both writing and visually photographing any event that occurs in the news is important for explaining the effects of climate change and informing the public. However, in recent years, it has been observed that search engines are insufficient in both literary and visual aspects of climate-related news. For this reason, since it is important to focus on how disinformation emerges in the process of photographing climate news in search engines, how it can be recognized and how accurate information can be accessed, the reasons for the changes in climate-related news will be examined through visual-oriented approaches. It will also discuss the underlying causes of the spread of disinformation and the measures that can be taken to combat it. In order to solve a problem, it is important to first understand the problem and the causes of that problem. Because it is necessary to learn how to eliminate that problem and take steps in that direction. The problem of climate change must first be understood correctly, the factors that cause

climate change must be known and the right steps must be taken in terms of how it should be eliminated. Therefore, this study aims to emphasize how critical accurate information is in the fight against climate change.

Document analysis, a qualitative research method, was used in the study. The Bing search engine, which is supported by artificial intelligence, constitutes the sample of the study. Bing search engine was chosen as the sample because it ranked second in terms of usage as a result of Similarweb's analysis between July 2022 and June 2023 and was integrated into artificial intelligence as of February 2023. The study area was limited by typing the keywords "news photos about climate change" into the search engine. In the study, 'maximum variation sampling', one of the purposive sampling methods, was used. For maximum variation, three categories were created with the keywords "news photos about climate change" and the main concepts of "drought", "melting of glaciers" and "overheating". For each category determined within the scope of the study, uniform, similar images of the news in the 'images' tab of the search engine, made with various design programs and brought together by search engine optimization, were included in the analysis area. For each category, 10 news photographs were analyzed.

When we look at the findings obtained with the artificial intelligence-supported Bing search engine within the scope of the study; it is seen that most of the photos that appear for the keywords "news photos about climate change" are photos produced with various design programs and that these photos are gathered together in similar ways with algorithms. For this reason, it is seen that photography, which is the most important element for news, has lost its importance and the concept of the profession called news photography has been seriously damaged. In addition, the repetitive and similar sorting of images in the search engine damages people's perception of reality and leads to disinformation risks. Because it is seen that most of the photographs that appear for the concept of news photographs about climate change typed into the search engine in the context of the subject are photographs produced with various design programs and that these photographs are gathered together in similar ways with algorithms.

In order to convey the seriousness of any issue to the public in a good way, it is necessary to convey situations that do not cause any question marks and do not question their reality. Giving an image of the incident may produce a more effective result at this point. However, it has been observed that there are very few such photographs in the artificial intelligence-supported search engine taken as a sample in the study. In the data that emerges for the keywords typed into the search engine, it is seen that the algorithms sort all similar data in the web environment without any filtering. It has also been observed that artificial intelligence is not able to regulate this issue and this situation does not help to reduce possible disinformation risks. At this point, it can be said that artificial intelligence also appears as a disinformation tool.

GİRİŞ

İklim, aşırı koşullar ve bunların sıklıkları da dâhil olmak üzere, belirli bir süre boyunca bir bölge için ortalama veya birikmiş hava durumudur (Sears, 2017, s. 40). Buradan hareketle herhangi bir bölgenin iklimi ile ilgili bilgi edinilmesi için uzun bir süre için veri toplanması gerekir. Böylelikle o bölgenin iklimi doğru bir şekilde ölçülebilir ve gelecekteki iklimi tahmin edilebilir bir nitelik kazanabilmektedir.

Günümüzde iklim profillerinin zaman içerisinde değişikliğe uğradığı görülmektedir. İklim değişikliği ise; doğanın dengesini bozan, ekosistemlere zarar veren, su kaynaklarını tüketen, deniz seviyelerini yükselten, kuraklığa yol açan, aşırı ısınmayla orman yangınlarının çıkmasına neden olan, insanların ve birçok canlı türünün yaşamını tehdit eden bir felakettir.

Küresel bir sorun hâline gelen iklim değişikliği, üretim ve tüketim alışkanlıklarına bağlı olarak, “doğrudan ya da dolaylı olarak insan etkileri sonucunda atmosfer bileşiminin bozulması olarak” belirtilmektedir (Kıvılcım, 2013, s. 21). Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) ‘nin raporunda, iklim değişikliğinin insan kaynaklı bir sorun olduğu bildirilmektedir. Yine aynı biçimde insanoğlu yaptığı faaliyetler neticesinde, iklim değişikliğini hızlandıracak pozitif geri bildirimlere neden olmaktadır (Aksel, 2011, s. 160). Buradan hareketle, insan kaynaklı olan iklim değişikliğinin etkilerini anlamak ve halkı bilgilendirmek için haberlerin önemi büyüktür. Özellikle haberde en önemli unsur olan fotoğraf, bilgilendirici bir işleve sahiptir. Ayrıca herhangi bir haberde kullanılan fotoğrafın güncelliği de önemlidir. Haber ve fotoğraf güncel olmadığı takdirde etkisini yitirmekte ve haberde iletişimi azaltmaktadır. Arama motoru optimizasyonunda yer alan haber fotoğraflarına bakıldığında bu durumun dezenformasyona neden olacak biçimde yer aldığı gözlemlenmektedir. Nitekim yapay zekânın da bu alana entegre edilmesi bu durumu değiştirmemektedir.

Yapay zekâ destekli arama motoru optimizasyonu, haberleri metin tabanlı anahtar kelimelerle indeksler ve metinleri, görselleri, videoları bir araya toplar. Ancak iklimle ilgili haberler genellikle karmaşık ve çok boyutlu konuları ele aldığı için, bu haberleri tam olarak anlamak ve filtrelemek yapay zekâ destekli arama motoru algoritmaları için zorlayıcıdır. Mevcut veriler yanıltıcı veya çarpıtılmışsa, yapay zekâ destekli arama motoru bu hataları çoğaltabilir ve yayılma riskini artırabilir. Ayrıca veriler sabit ve sınırlı kalmışsa, tekrar eden benzer görüntüleri de çoğaltabilir. Bu nedenle verilerin güvenilirliği ve içerikleri çok önemlidir.

Yapay zekâ ile görsellerin yapılmasına olanak tanıyan; Jasper.ai, Designs.ai, Adobe Sensei, Uizard, Fronty, Khroma, AutoDraw, Deep Art Effects, Let's Enhance, remove.bg, Sketch2Code gibi çeşitli grafik tasarım uygulamaları görsel olarak her ne kadar verimliliği artıracak ve farklı bakış açıları sunacak olsa da haber yazılırken görsellerin

bu program veya uygulamalarla yapılmasının haber fotoğrafçılığı kavramını olumsuz etkilemesi olasıdır (İlkyaz, 2023).

Çalışmada nitel bir araştırma yöntemi olan, 'doküman analizi' kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini ise yapay zekâ destekli olan Bing arama motoru oluşturmaktadır. Bing arama motoru Similarweb'in Temmuz 2022 ve Haziran 2023 tarihleri arasında gerçekleştirdiği analizler sonucunda arama motorlarının zamana yayılan kullanımı açısından ve 12 aylık pazar payı trendinde en popüler arama motorları arasında ikinci sırada yer alması ile Şubat 2023 ayı itibarıyla yapay zekâyâ entegre edilmesi dolayısıyla örneklem olarak seçilmiştir.

Yapay zekâ kullanımının günümüzde günlük hayata dâhil olmasıyla Microsoft, OpenAI'nin GPT dil modelini entegre ettiği Bing Chatbot ile birlikte web sitelerini taramayı içerikleri indeksleyerek, kullanıcılara aratılan konu ile ilgili sonuçları listelemektedir. Bing arama motoru sonuçları belirli algoritmalarla metin, görüntü, video veya haber gibi farklı türlerde içerikleri liste hâlinde sıralamaktadır. Bu geliştirici algoritmaları ise, Open AI tarafından geliştirilen Chat GPT'yi Microsoft Chatbot'una entegre ederek gerçekleştirmektedir. 2009 yılında Microsoft tarafından Bing alışkanlıkları değiştirme mottosuyla hayata geçirilen bir arama motoru olan Bing C Sharp dili ile yazılmıştır. Görsel, web siteleri ve içerik, video, harita, çeviri, haber, seyahat, sağlık ve online oyun, Bing arama motorunda sunulan sorgu sonuçlarıdır (Keleş, 2023). Sorgular arama çubuğuna yazıldığında yapay zekâ destekli sohbet robotu, soruları yanıtlamaktadır. Bu doğrultuda seçilen örneklem ile yapay zekânın arama motoru optimizasyonundaki işlevini görmek mümkün olacaktır.

Çalışmada iklim değişikliği konulu haber fotoğraflarının ele alınması nedeniyle örneklem dâhilinde olan arama motoruna "iklim değişikliği ile ilgili haber fotoğrafları" anahtar kelimeleri yazılarak çalışma alanı sınırlandırılmış ve amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan 'maksimum çeşitlilik örnekleme' kullanılmıştır. Maksimum çeşitleme için iklim değişikliği içerisinde yer alan 'kuraklık', 'buzulların erimesi' ve 'aşırı ısınma' kavramlarıyla üç kategori oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında belirlenen her bir kategori için arama motorunun 'görseller' sekmesinde yer alan haberlerin, çeşitli tasarım programlarıyla üretilen ve arama motoru optimizasyonu ile bir araya getirilen tek tip, benzer görüntüler inceleme alanına dâhil edilmiştir.

Yapay zekâ destekli olarak çalışan arama motorunun sohbet kısmına yazılan anahtar kelimelerin, oluşturulan kategoriler dâhilinde ortaya çıkan bulguları incelendiğinde, güncellikten bağımsız olan ve web tabanında olan tüm içerikleri ayırt etmeksizin benzer şekillerde bir araya topladığı gözlemlenmiştir. Haberlerin görsel odaklı bu değişimleri, haberin en önemli unsuru olan fotoğrafı dezenformasyona uğratmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın, yapay zekânın kullanım alanlarına göre bir dezen-

formasyon aracı olarak da karşımıza çıkabileceğine yönelik bir bakış sunarak yapay zekâ çalışmalarına bir ek olacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışma kapsamında ele alınan iklim değişikliği gibi önemli bir konunun haberciliğin görsel temsili açısından öneminin vurgulanması, konu hakkında daha çok çalışmaların yapılması açısından da alana bir farkındalık ortaya koyacağı öngörülmektedir.

Yapay Zekâ Kavramına Yönelik Yaklaşımlar

İnsanlık tarihi, yeni araçlar oluşturmak için önceki nesil araçları temel alarak daha güçlü araçlar oluşturmak üzerine kuruludur. Bu yeni nesil araçlardan biri olan yapay zekâ, büyük bir değişim ve dönüşüme zemin hazırlamaktadır (Altraide, 2019, 8). Anjila P K, bu değişim ve dönüşümü, “manuel işlerin yerini almak için ortaya çıkan teknolojik yeniliklerden biri olarak” ifade etmektedir (2021, s. 65).

Yapay zekâ ilk kez, Amerika Birleşik Devletleri’nin New Hampshire eyaletine bağlı olan Hanover kasabasının Dartmouth Koleji’nde Matematik Bölümü’nde Yardımcı Doçent olan John McCarthy ve diğer üç yardımcısı Marvin Minsky, Nathan Rochester ve Claude Shannon ile birlikte yaptıkları bir proje sonucunda ortaya çıkmıştır. Dartmouth’da 10 kişilik bir grupla, 2 ay sürecek olan bir yapay zekâ çalışmasının yapılması önerisiyle yola çıktıkları projenin içeriğini ise şu ifadelerle dile getirmektedirler (1956):

Çalışma, öğrenmenin her yönünün veya zekânın herhangi bir özelliğinin prensipte o kadar kesin bir şekilde tanımlanabileceği ve bunu simüle edecek bir makinenin yapılabileceği varsayımı temelinde ilerleyecektir. Makinelerin dili nasıl kullanabilecekleri, soyutlamalar ve kavramlar oluşturabilmeleri, artık insanlara mahsus olan sorunları nasıl çözebilecekleri ve kendilerini nasıl geliştirebilecekleri bulunmaya çalışılacaktır.

McCarthy, 1955’teki süreci: “Bir makineye, bir insan böyle davranıyor olsaydı akıllı olarak adlandırılabilir şekilde davranmasını sağlamak” olarak tanımlamaktadır. Bu doğrultuda yapay zekâ sistemleri, doğal zekâyâ sahip insanlara benzer şekilde davranan akıllı makineler yaratmayı amaçlayan geniş bir araştırma alanına sahiptir (Paaß & Giesselbach, 2023, s. 2).

Altraide’e göre yapay zekâ, “bilgisayar bilimi dalı için şemsiye bir terimdir. Amacı; makinelerin, karmaşık insan bilişini taklit ederek problem çözmeye odaklanmasıdır. Yapay zekâ, bir insanın yapabileceği her şeyi (ve ötesini) yapabilmelidir. Bu teknolojinin nihai hedefi budur” (2019, s. 179). Yapay zekâ, bir dili insan gibi öğrenen bir bilgisayar programıdır (Amerika, 2022, s. 18). Buradan hareketle yapay zekâ, insan beyninin karmaşık yapısına benzer şekilde hareket eden ve bir sonuca varmada yapılan işlemlerde makinenin kullanılmasıdır. Belli algoritmalarla bir insanın yapabileceği çeşitli işlevle-

ri taklit etmek üzerine kurulan bir sistemdir. Yine aynı biçimde büyük veri varlıklarını programlayarak insan zekasını simüle eden yapay zekâ, büyük bir dönüşüm sağlayarak gerçek hayat problemleri de dâhil olmak üzere daha karmaşık problemlerin hesaplanmasında ve kodlanmasında kullanılan bir sistemdir (Vishwakarma, 2021, s. 171-172). Yani temelde çeşitli alanlarda var olan ve insan odaklı problemleri çözmeye ön plana çıkan yapay zekâ, arka alanında bulunan geliştirici algoritmalar sayesinde bu işlevi yerine getirir.

Yapay zekâ, tüm alanlardaki en son gelişmeleri bir araya getirerek istatistiksel teknikleri ve verileri kullanarak çalışır (Paaß & Giesselbach, 2023). Yapay zekâ, bir dizi farklı yaklaşım, teori ve yöntemle karakterize edilen oldukça disiplinlerarası bir alandır (Natale, 2021, s. 37).

Yapay zekâ, derin öğrenme alanları olan ve makine öğrenmesi tarafından veri madenciliği ile bağlantı içerisine girerek çalışan bir sistemdir (Köse, 2021, s.11). Derin öğrenme veya makine öğrenimi olarak adlandırılan yapay zekâ sistemleri, gözetimli öğrenme ile birlikte görüntü ve görsel nesne tanıma gibi görevlerde sınıflandırma yaparak çalışmaktadır. Arka planda çalışan makine öğrenimi, doğal dili işlemede kullanılan anahtar kelimelerle hem metin sınıflandırması hem de görüntü sınıflandırmasını yaparak ortaya istenilen sonucu vermektedir (Larson, 2022).

Yapay zekâ teknolojileri, içerik ve fikirlerin tasarlandığı medya endüstrisine gömülmüştür. Facebook'un kurucusu Mark Zuckerberg bunu: "Ne zaman bir şey arasan hatta bir telefonda fotoğraf çeksen, arka planda makine öğrenimi vardır" şeklinde özetlemektedir (Connock, 2023, s. 13). Gözetimli makine öğrenimi, modern web'in ardında bulunan birçok işte kullanılmaktadır. Bu aynı zamanda haberlerin ya da diğer içerik akışlarının kişiselleştirmesini de sağlamaktadır. Kullanıcı hangi içerikleri daha çok kullanıyor ve takip ediyorsa, art alanda çalışan bir gözetimli öğrenme algoritması ona benzer içerikleri sunmaktadır (Larson, 2022).

Amerika (2022), yapay zekânın dünyayı değiştiren bir projenin planı olduğunu ve devralmada üstün olan, ancak doğru ve yanlış duygusu olmayan bir ajan olduğunu dile getirmektedir. Aynı biçimde, makine öğreniminin özü itibarıyla çok karmaşık veya doğruyu bulmanın çok fazla insan çabası gerektireceği bir simülasyon olduğunu söyleyen Larson (2022), gözetimsiz öğrenme sürecinde veri örüntülerini ortaya çıkartabileceğine fakat ortaya çıkan bu veri örüntülerinin daha sonra insan tarafından tanımlanması gerektiğine dikkat çekmektedir. Çünkü yapay zekâ algoritmalarının, onca verinin içinde ne araması gerektiğini kendi başına bilemeyeceğini ve mevcut verileri taklit etmeye çalışan makine öğrenim sistemlerinin var olduğunu söylemektedir. Bir makine öğrenimi sistemi içerisinde verilerin de bir sınırı olduğunu dolayısıyla gerçek dünyaya ait olan unsurların sadece kısmi bir sonucunu verdiğini ve bu nedenle de yapay zekâyla ilgili tartışmalarda bu olgunun son derece önem

taşıdığını ifade etmektedir. Feldman (1997), bilgisayar sistemleri; hangi bitlerin, baytların ve dijital bilgi yapı taşlarının gerçekte neyi temsil ettiğini ayrıştırmada yetersiz kaldığını ve bilgisayarın anlaşılabilir bir şey oluşturulabileceği sürece, söylenen her şeyi yapabilecek bir sistemle çalıştığını belirtmektedir. Rondeau (2007); yapay zekânın genellikle tanımlanmış ve belirlenmiş uygulamalarla sınırlı bir şekilde çalıştığını, Connock (2023) ise; yapay zekâ sistemlerinin, bazı basın yayınlarının aksine özel bir gerçek söylemediği ve ortaya çıkan yanıtların, beslendikleri geniş veri setlerinin bir fonksiyonu olduğunu dile getirmektedir.

İklim Haberleri ve Arama Motoru Optimizasyonu

Haberler; bilgi eleme, sunma ve görüntüleri oluşturma aşamasında gerek kamusal tartışmayı düzenlemede gerekse kamu ilgisini çerçeveleyen bir sorumluluğu ortaya koymada önemli bir işleve sahiptir. Haberler, bireylerin düşüncelerini ve duygularını çok kesin etkiler altında bırakabilmektedir (Girgin, 2014, s. 111). Çünkü, haberler tam olarak kamuoyunda sergilenmekte ve kamuoyunun yönlenebilmesine yardımcı olmaktadır.

İklim haberciliği; “iklim değişikliğinin ne olduğuyla, özellikleriyle, etkileriyle ve iklim değişikliğini hafifletme yolları ile ilgilenen, bu konular çerçevesindeki bilgiyi toplayan, seçen, değerlendiren ve sunan bir alandır” (Cengiz, 2023, s. 115).

Herhangi bir olay toplumsal, siyasal, ekonomik ya da kültürel yaşamı doğrudan etkiliyor ve bu alanlarda herhangi bir gelişmeye ya da değişmeye yol açıyorsa önemlidir (Girgin, 2014, 123). İklim haberleri de çevresel sorunlara dikkat çekmek, sorunların ciddiyetini anlatmak ve bu konuda bir farkındalık oluşturmak için önemli bir araçtır. İnsanlar, günlük yaşamlarında karşılaştıkları iklim değişikliğinin etkilerini anlamak ve çözüm yolları üretmek için iklim haberlerine güvenirlir. Ayrıca iklim haberleri, hükümetleri ve uluslararası kuruluşları iklim değişikliği konusunda daha etkili önlemler almaya ve çözümler üretmeye de teşvik etmektedir. Bu nedenle iklim haberleri yazılırken, bilimsel doğruluk ve güvenilirlik ön planda tutulmalı, bilgi kaynakları açıkça belirtilmeli ve gerçek veriler üzerinden oluşturulmalıdır.

İklim haberlerinde yer alan bilimsel alanlardaki uzmanlıklar, dünyanın yaşadığı küresel sorunların neden ve sonuçlarının aktarımında önemlidir. Küresel ısınma, çevre kirliliği, ormanların yok olması, gibi sorunlar hakkında kitlelerin bu sorunlara karşı olan yaklaşımının oluşmasında ve daha doğrusu için nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda, haberler bilgilendirici ve yönlendirici olabilir (Şahin, 2020, s. 1016). İklim ve çevre bilimcilerin iklimle ilgili konuları açıklamada farklı yolları vardır ancak bu konuyu haber olarak ele almak ve kamuoyuna iletmek daha etkili bir yoldur.

İklim haberlerinde, yazınsal olarak ifade edilen bir metinle birlikte iklim değişikliğinin boyutunu gösterecek bir fotoğrafa yer verilmesi potansiyel olarak daha etkilidir.

Çünkü haberin ana materyallerinden bir tanesi fotoğraftır. Yazılı metne daha güçlü bir anlatım sağlayan fotoğraflar, güncel olaylara ilişkin bilgiler vermekte ve gerektiğinde bireyi yönlendirebilmektedir.

İklim haberciliği, anlık süreçleri çoğu zaman aktarmaz. Bu nedenle bir süreç haberciliği niteliği taşımaktadır. Çevre sorunları, genellikle insan duyuları tarafından doğrudan algılanamamaktadır, çünkü bu sorunların nedenleri ve uzun vadeli etkileri, insan deneyiminin ötesine geçmektedir. İklim krizi gibi uzun vadeli çevre sorunlarının görünür hâle gelmesini sağlama aşamasında iklim haberciliğine büyük rol düşmektedir (Akt: Cengiz, 2023, s. 116).

İnternet trafiğinin büyük bir kısmının arama motorlarında olduğu görülmektedir. Arama motorları yayınlanmış web sayfaları ve kullanıcılar arasında bir köprü vazifesi görmektedir (Yüksel & Tolon, 2019, s. 235).

Arama motorları, web sayfaları hakkında bilgi toplayan bir çeşit yazılımdır (Atay, Alanyalı, Uyan, Baş, 2010: 381). Bunu yapabilmek için; indeksleme, sorgu işleme, sıralama ve sonuçları sunma gibi aşamaları gerçekleştirmektedir. İndeksleme; arama motorunun tüm web sitelerinde yer alan metinleri, bağlantıları, görselleri ve videoları kaydetmesi sürecidir. Arama motoru sorgu işlemek için özel algoritmalar kullanarak, kullanıcılar tarafından yapılan sorguları anlamaya çalışmaktadır (Cantekin, 2019). Kullanıcılar tarafından aratılan sorgular, webde bulunan bilgi ve görselleri bulmak için kullanılmakta ve sorgu sonucunda da ortaya çıkan içerikler algoritmaya göre sıralanmaktadır. Algoritma ise, "girdiyi çıktıya çevirmek için uygulanan komutlar dizisidir" (Alpaydın, 2012, s. 1). Arama motorlarında bulunan geliştirici algoritmalar sayesinde, çeşitli alanlarda var olan tüm içeriklerin bir arada toplanmasını sağlamaktadır. Algoritmalar, doğal dili işlemede kullanılan anahtar kelimelerle bilgi ve görüntü sınıflandırması yaparak çalışmaktadır (Larson, 2022, s. 179-180).

Yapay zekâ teknolojileri, haber ve diğer medya içeriklerinin üretim, dağıtım ve tüketim biçimlerinin evriminde kilit faktördür (Pihlajarinne & Anette Alén-Savikko, 2022, s.1). Yapay zekâ teknolojileriyle birlikte sağlanmış olan sayısal altyapılı teknik özellikler, haberin üretim ve dağıtımını değişikliğe uğratmıştır. John V. Pavlik (2001): Gazetelerin; editörün, yapımcının, yayıncının mecrası olduğunu ve bu ifadelerden herhangi biri olduğu ölçüde bugün bu yeni teknolojilerin, bir gazetecinin mecrası olabileceğini ifade etmektedir.

Arama Motoru Optimizasyonu (SEO), internet web siteleri içerisinde yer alan ve rilerin arama motorlarına optimize edilmesi sürecidir. "Kavram, kullanıcıların arama motorlarında gerçekleştirdikleri arama sorgulamalarında üst sıralara çıkarak daha çok ziyaretçiye ulaşmak için yapılan çalışmalar olarak tanımlanır" (Duman, 2018, s. 264). Buradan hareketle arama motoru optimizasyonunda öne çıkmak isteyen web haber siteleri, anahtar kelimeler kullanarak kullanıcının aradığı konu ile ilgili anahtar kavram-

lar yazarak arama motorunda yer almaya çalışır. Arama motoru için tanımlanan anahtar kelimeler doğru tanımlansa bile, yanlış ve çarpıtılmış bilgiler, görseller, videolar barındırıyorsa kullanıcı tarafından yine görüntülenebilmektedir. İnternet ortamına kayıt edilen tüm verilerden sonra arama motoru optimizasyonu algoritmalarla girdileri çıkartıya çevirir. Bunu yaparken de içeriğin doğru olup olmadığını seçemez, sadece anahtar kelimelerde bulunan girdileri listeler.

YÖNTEM

Çalışmada sosyal bilimlerde nitel bir araştırma yöntemi olan ‘doküman analizi’ kullanılmıştır. Doküman analizi, “hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabilceği araştırma problemi ile yakından ilgilidir” (Yıldırım & Şimşek, 2006, s. 188).

Çalışmanın örneklemini ise, Similarweb’in Temmuz 2022 ile Haziran 2023 arasında gerçekleştirdiği analizler sonucunda en çok kullanılan arama motorları arasında ikinci sırada yer alan ve Şubat 2023 itibarıyla yapay zekâyâ entegre edilen “Bing” arama motoru oluşturmaktadır.

Örnekleme dâhilinde bulunan arama motorunun sohbet kısmına “iklim değişikliği ile ilgili haber fotoğrafları” anahtar kelimeleri yazılarak çalışma alanı sınırlandırılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ‘maksimum çeşitlilik örnekleme’ kullanılarak iklim değişikliği kavramı içerisinde bulunan ve ana kavramlar olan kuraklık, buzulların erimesi ve aşırı ısınma ile üç kategori oluşturulmuştur. Maksimum çeşitlilik sağlanabilmesi için belirlenen her bir kategori için 10 adet görsel incelenmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme amaç; “görelî olarak küçük bir örnekleme oluşturmak ve çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır” (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 117-118).

Araştırma kapsamında belirlenen her bir kategori için, yapay zekâ destekli Bing arama motorunun ‘görseller’ sekmesinde yer alan, çeşitli tasarım programlarıyla üretilmiş ve algoritmalarla bir araya getirilmiş olan benzer görseller inceleme alanına dâhil edilmiştir.

BULGULAR

Doküman analizinde araştırmacı, araştırmasına başlamadan önce alandaki kuramlardan yola çıkarak veya kendi geliştirdiği kategoriler yoluyla araştırma amacını yansıtabilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2006, s. 198). İklim değişikliği içerisinde yer alan ‘kuralık’, ‘buzulların erimesi’ ve ‘aşırı ısınma’ ile üç kategori oluşturulmuştur.

Dokümanlar bir araştırmacının müdahalesi olmadan kaydedilmiş metinleri ve resimleri içermektedir (Kıral, 2020, s. 174). Örnekleme dâhilinde yapay zekâ destekli Bing arama motoruna “iklim değişikliği ile ilgili haber fotoğrafları” anahtar kelimeleri yazılarak her bir kategori için arama motorunun arayüzünde ‘görseller’ sekmesinde bulunan çeşitli tasarım programlarıyla yapılan ve bir araya toplanan fotoğraflar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ‘maksimum çeşitlilik örnekleme’ kullanılarak her bir kategori için 10 adet görsel incelenmiştir.

Çalışma kapsamında görsellerin kaynağına ulaşmak, toplamak ve gözden geçirmek için doküman analizi kullanılmış, arama motorunun arayüzünde bulunan tüm görseller incelenerek, belirlenen kategori dâhilinde ne sıklıkla yer aldıkları sayısallaştırılarak desteklenmiştir. “Sayısallaştırma, belli bir doküman içinde hangi kavramların, hangi olayların ya da hangi tür değerlendirmelerin ne ölçüde yer aldığını belirlemek amacıyla yapılan bir işlemdir” (Akt, Sak & Şahin Sak & Öneren Şendil & Nas, 2021, s. 237).

Yapay zekâ destekli arama motorunun sohbet kısmına “iklim değişikliği ile ilgili haber fotoğrafları” kelimeleri yazıldığında ortaya çıkan sonuç:

İklim değişikliği ile ilgili haber fotoğraflarına ulaşmak istiyorsanız, Hürriyet Gazetesi’nin iklim değişikliği haberleri sayfasını ziyaret edebilirsiniz. Bu sayfada, iklim değişikliği hakkında son dakika haberleri, güncel bilgiler, yazar yazıları, videolar ve fotoğraflar yer almaktadır. Ayrıca, BBC Future sayfasında yer alan bir makalede, dünyanın en büyük iklim değişikliği imgelerinin bir araya getirildiği belirtiliyor. Maalesef, benim içerisinde bulunduğum chat penceresinde fotoğraf gösteremiyorum. Ancak, size yardımcı olmak için elimden geleni yapacağım” şeklindedir (Bing arama motoru).

‘Elimden geleni yapacağım’ sonucunda bir bağlantı vererek ‘görseller’ sekmesine yönlendirme yaparak tüm görüntülere erişim sağlamaktadır. Buradan hareketle ‘görseller’ sekmesinde bulunan kuraklık, buzulların erimesi ve aşırı ısınma kategorilerinin her biri için 10 adet, toplamda ise 30 adet görsel incelenmiştir.

Yapay zekâ destekli Bing arama motoruna “iklim değişikliği ile ilgili haber fotoğrafları” anahtar kelimeleri yazılarak ‘görseller’ sekmesinde bulunan ve çeşitli tasarım programlarıyla yapılan ‘kuraklık’ kategorisi için incelenen görseller;

Kuraklık

Görsel 1

Görsel, 27.04.2017 tarihinde Depositphotos web sitesinde yayınlanmıştır. Depositphotos web sitesinin kuraklık stok fotoğrafı kategorisinde toplam 74.896 adet kuraklık fotoğrafın telifsiz olarak yer aldığı görülmektedir.

Görsel 2

Görsel, ScitechDaily adlı web haber sitesinde 21.08.2020 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 3

Görsel, Alan Levin Coaching adlı bir blog web sitesinde 'Kuraklık Alanı' görsel ismi verilerek sadece görsel paylaşılmıştır.

Görsel 4

Görsel, LMD The Voice Of Business adlı bir haber web sitesinde 15.10.2018 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 5

Görsel, Finanswebde adlı bir haber sitesinde 21.10. 2022 tarihinde "Tehdit Büyüdükçe İklim Değişikliği İle İlgili Endişeler Küresel Olarak Küçülüyor" haber başlığı ile yayınlanmıştır.

Görsel 6

Görsel, Hürriyet.com.tr adresli haber sitesinde "Dünyadaki En Önemli Tehdit; Küresel İklim Değişikliği" adlı haber başlığı ile 12.06.2020 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 7

Görsel, Matematiksel adlı bir web sitesinde “Küresel İklim Değişikliği İle İlgili En Çok Karşılaşılan 10 Efsane” başlığıyla Haziran 2023 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 8

Görsel, Sera Gazı ve İklim Yönetimi adlı bir web sitesinde “İklim değişikliği nedir? – SG Sera Gazı ve İklim Yönetim Danışmanlığı” adlı başlık ile 10.05. 2021 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 9

Görsel, listelist.com adresli haber sitesinde “19. Yüzyıldan Günümüze: İklim Değişikliği Hakkında Yapılan Araştırmalar ve Bilinmesi Gerekkenler” başlıklı haber ile 06.04.2021 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 10

Görsel, sabah.com.tr adresli haber sitesinde “İklim Değişikliği İnsanlığı Nasıl Etkiliyor?” adlı haber başlığı ile 02.11.2017 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 1'den ve 10'a kadar bakıldığında; görsellerin çeşitli tasarım programlarıyla yapılmış olduğu, Görsel 1,2,3,4 ve 7'de toprak zemininin kahverengi, kurak ve çatlamış olduğu, sarı ile güneşi, açık mavi ile de gökyüzünü yansıtan görsellerin olduğu görülmektedir. Aynı biçimde Görsel 5,6,8,9 ve 10'da toprak zemininin kahverengi olduğu ve açık mavi ile gökyüzünü yansıtan görsellerin olduğu görülmektedir. Görsellerin teması ve kategorisine bakıldığında kuraklık ile ilgili olarak yansıtılabilecek benzer sembolik görüntülerin kullanıldığı görülmektedir. Görsellerin tümü haberde en önemli unsur olan bir fotoğraf değil, çeşitli tasarım programlarıyla oluşturulan bir görseldir. Bir haber fotoğrafı değeri taşımayan bu görsellerin, arama motorunda güncel bir görsel olarak yer almadığı da görülmektedir. Ayrıca yapay zekâ destekli Bing arama motoru optimizasyonunda kuraklık ile ilgili sıralanan benzer ve sembolik görüntülerin toplam sayısı 205 olarak belirlenmiştir.

Yapay zekâ destekli Bing arama motoruna “iklim değişikliği ile ilgili haber fotoğrafları” anahtar kelimeleri yazılarak ‘görseller’ sekmesinde bulunan ve çeşitli tasarım programlarıyla yapılan ‘buzulların erimesi’ kategorisi için incelenen görseller;

Buzulların Erimesi	
<p>Görsel 11</p> <p>Görsel, 04.08.2021 tarihinde Rawpixel adlı bir web sitesi tarafından yapıldığı ve yayınlandığı görülmüştür.</p>	<p>Görsel 11</p> <p>Görsel, 27.01.2020 tarihinde Pinterest platformunda yayınlandığı görülmektedir.</p>
<p>Görsel 13</p> <p>Görsel, 19.12.2016 Facebook sosyal medya platformunda yer alan Inorama Illustrators adlı kanal tarafından yayınlandığı görülmektedir.</p>	<p>Görsel 14</p> <p>Görsel, Certified Sustainable adlı bir web sitesinde “İnsanlar Neden İklim Değişikliğini Hala İnkâr Ediyor?” başlığı ile yayınlanmıştır.</p>

Görsel 15

Görsel, BBC News Türkçe adlı web sitesinde “İklim Değişikliği Konusunda Adım Attırarak Fotoğraflar Hangileri?” adlı haber başlığı ile 20.11. 2018 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 16

Görsel, En Son Haber adlı web sitesinde “Amerikalı Bilim Çevreleri: Küresel Isınma İnsan Kaynaklı” adlı haber başlığı ile 04.11.2017 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 17

Görsel, ekolojist.com adresli web sitesinde “Çevre Kirliliği ve İklim Değişikliği” haber başlığı ile yayınlanmıştır.

Görsel 18

Görsel, virahaber.com adresli web sitesinde “Nüfusların Yarıısı Ortadan Kayboldu” adlı haber başlığı ile 10.12.2017 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 19

Görsel, ekolojist.net adresli web sitesinde “İklim Değişikliği Hayvanları Nasıl Etkiler?” haber başlığı ile 21.01.2018 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 20

Görsel, altonivel.com adresli haber sitesinde “Pandemi Sonrası 5 Yatırım Trendi Bunlar Olacak” haber başlığı ile finans kategorisinde 21.12.2020 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 11,12, 13, 14, 15,16 ve 20'ye bakıldığında; buzul parçalarının üzerinde birer kutup ayısı Görsel 17,18 ve 19'a bakıldığında birer penguen olduğu görülmektedir. Buzulların erimesi ile ilgili temada yer alan bu görüntüler bir fotoğraf karesi niteliği taşımamaktadır. Çeşitli tasarım programlarıyla yapılmış olan bu görsellerin haberlerde kullanılması için yapılmış olmaları, haber unsurunun en önemli parçası olan fotoğraf değerini olumsuz etkilemektedir. Arama motorunun benzer, sembolik görüntüleri tekrarlı olarak sıraladığı görülmüş ve çeşitli tasarım programlarıyla yapılmış olan toplam 205 adet görsel olduğu belirlenmiştir. Görsel 11, doğal buzul ortamında çekilmemiş ve gerçek bir fotoğraf karesi olmayan bu görselin güncel olmadığı gibi 2 yıl önce Rawpixel adlı bir web sitesi tarafından yapıldığı belirlenmiştir. Görsel 14 gerçek bir haber fotoğrafını yansıtmamaktadır. Fakat görselin hemen altındaki ilk başlık ise; "Neden insanlar iklim değişikliğini hâlâ inkâr ediyor" şeklinde yazılmıştır. Burada tasarım programıyla yapılmış olan ve gerçek bir fotoğraf karesinin olmadığı, yazılan haber içeriğiyle de uyummadığı görülmektedir. Haber fotoğrafının bu şekilde benzer sembolik bir görseli kullanıyor olması, aynı zamanda güncel olmaması, dezenformasyona neden olmaktadır. Görsel 17'deki 'bu haber toplam 4096 defa okunmuştur' notu dikkat çekici niteliktedir. Güncel olmayan bu haberin okuma sayısına bakıldığında yüksek bir rakam söz konusudur. Bu nedenle iklim değişikliği ile haberlerin önemli bir yere sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Yapay zekâ destekli Bing arama motoruna "iklim değişikliği ile ilgili haber fotoğrafları" anahtar kelimeleri yazılarak 'görseller' sekmesinde bulunan ve çeşitli tasarım programlarıyla yapılan 'aşırı ısınma' kategorisi için incelenen görseller;

Aşırı Isınma	
<p>Görsel 21</p> 	<p>Görsel 22</p>
<p>Görsel, 16.02.2021 tarihinde Bulldog Bugle The student news site of Amino Jefferson Charter Middle School adlı öğrenci haber sitesinde "Küresel Isınma Büyük Bir Sorun" haber başlığı ile yayınlanmıştır.</p>	<p>Görsel, Gizmodo The Future is Here adlı web sitesinde "İklim Değişikliği Şüphelerini Karga Yiyor" haber başlığıyla 20.10.2011 tarihinde yayınlanmıştır.</p>

Görsel 23

Görsel, Ns Energy adlı web sitesi tarafından 05.11. 2020 tarihinde “Hangi Ülkelerin Yasal Olarak Bağlayıcı Net Sıfır Emisyon Hedefleri Var?” haber başlığıyla paylaşıldığı görülmektedir.

Görsel 24

Görsel, Life Advancer adlı bir web sitesinde “Sera Gazlarının Çevreye Kötü Etkileri Nasıl Azaltılır” adlı haber başlığı ile 03.07.2014 tarihinde yayınlandığı görülmektedir.

Görsel 25

Görsel, ntv.com.tr adresli haber sitesinde “İklim Değişikliğine Karşı Neler Yapabilirsiniz?” haber başlığı ile 25.10.2018 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 26

Görsel, aa.com.tr adresli haber ajansında “İklim Değişikliği Enfeksiyonları Sanılandan Daha Fazla Etkileyecek” adlı haber başlığı ile 02.08.2017 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 27

Görsel, sabah.com.tr adresli haber sitesinde “Dünyayı Bekleyen Tehlike” haber başlığı ile 27.06.2019 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 28

Görsel, sabah.com.tr adresli haber sitesinde “Evreni Bekleyen Büyük Tehlike” haber başlığı ile 25.04.2019 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 29

Görsel, yenicaggazetesi.com.tr adresli web sitesinde “Korkunç Gerçek Ortaya Çıktı. Dünyayı Bekleyen Kaçınılmaz Felaket” haber başlığı ile 11.11.2022 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 30

Görsel, ahaber.com.tr adresli haber sitesinde “İklim Değişikliği Nedir? İklim Değişikliği Sonuçları ve Etkileri Nelerdir? Google’dan İklim Değişikliği ile ilgili Doodle” haber başlığı ile 22.04.2022 tarihinde yayınlanmıştır.

Görsel 21’den 30’a kadar bakıldığında fonu siyah olan, dünyanın birer görüntüsü yer almaktadır. Tüm resimlerde dünyanın etrafını saran alevlerin yer aldığı görülmektedir. Bu görseller, aşırı ısınma nedeniyle doğada gerçekleşen herhangi bir orman yangınının görüntüsünü yansıtmamaktadır. Görseller çeşitli tasarım programlarıyla üretilmiş ve arama motorunun anahtar kelimeleri kullanarak belli algoritmalarla toplamda 197 kez benzer görüntüleri sıraladığı görülmektedir. Görsellerin tümüne bakıldığında haberlerin güncelliğini yitirmesiyle birlikte bir haber fotoğrafına yer verilmemesi iklim değişikliği ile ilgili gerçeklerin ayırt edilmesini de güçleştirmektedir.

Görsel 1’den 30’a kadar bakıldığında; yapay zekâ destekli Bing arama motorunda her bir kategori için yer alan tüm görsellerin çeşitli tasarım programlarıyla yapıldığı ve görsellerin benzer olduğu görülmektedir. Görsellerin tümü, gerçek olarak çekilmiş bir fotoğraf karesini yansıtmamaktadır.

Bing arama motorunda yer alan; kuralık, buzulların erimesi ve aşırı ısınma kategorileri için ele alınan fotoğraflara bakıldığında kuraklık kategorisi için aynı tip görsellerin birçok kez karşımıza çıktığı görülmektedir. Aynı biçimde buzulların erimesi ve aşırı ısınma kategorileri için de aynı tip görsellerin yer aldığı görülmektedir. Fotoğraflar incelendiğinde, iklim değişikliği ile ilgili sonuçların etkilerinin çeşitli tasarlama programlarıyla oluşturulduğu görülmekte ve bu görsellerin sadece haberlerde yer alan görseller değil, farklı internet tabanlı web sitelerinde de kullanıldığı görülmektedir. Fakat çalışma kapsamında “iklim değişikliği ile ilgili haber fotoğrafları” anahtar kelimeleri seçilmiş olup bu kategorilerin dışında da görsellerin sıralandığı görülmektedir. Ayrıca haberin en önemli unsuru olan fotoğrafın da çeşitli tasarım programlarıyla yapılan görsellerin çokluğu nedeniyle daha az kullanıldığı görülmektedir. Bu durum haber fotoğrafçılığı kavramını zedelemekte ve yapay zekânın fotoğraf ve görsel ayrımı yapmaksızın tüm verileri aynı ortamda sunuyor oluşu da dezenformasyon risklerini artırmaktadır.

Bing arama motoruna “iklim değişikliği ile ilgili haber fotoğrafları” anahtar kelimeleri yazıldığında, Shutterstock ve İstock web sayfalarını öne çıkarttığı gözlemlenmiştir. Web sitelerine bakıldığında Shutterstock'ta Telifsiz İklim değişikliği görselleri başlığı altında; “483.111 iklim değişikliği stok fotoğrafı, 3D nesnesi, vektörü ve illüstrasyonu telifsiz olarak mevcuttur” yazıldığı görülmektedir. Aynı biçimde İstock'ta İklim Değişikliği Resimler, Görseller ve Stok Fotoğraflar başlığı altında; “310.357 iklim değişikliği stok fotoğraf ve görselini inceleyin veya daha fazla stok fotoğraf ve görsel keşfetmek için yeni bir arama başlatın” yazdığı görülmektedir. Buradan hareketle, yapay zekâ destekli arama motoru optimizasyonunun ilgili anahtar kelimelerle birçok veriyi bir araya topladığı görülmektedir. Arama motoruna yazılan iklim değişikliği ile ilgili haber fotoğrafları anahtar kelimelerinin bir çıktısı olarak çeşitli tasarım programlarıyla oluşturulan görsellerin yer aldığı gözlemlenmektedir. Çeşitli grafik tasarım programlarıyla yapılmış ve gerçek fotoğraf görüntüsüne sahip olmayan 30 görselin, yapay zekânın arka alanında çalışan algoritmalarla bu fotoğrafları bir araya toplayarak çoğalmasına ve yayılmasına neden olduğu görülmektedir.

Yapay zekâ destekli arama motorunda kuraklık kategorisinde yer alan benzer görüntülerin toplam sayısı 205 buzulların erimesi ile ilgili benzer görüntülerin toplam sayısı 205 ve aşırı ısınma ile ilgili görüntülerin toplam sayısı 197 olarak belirlenmiştir. Buradan hareketle yapay zekâ destekli arama motorunda yer alan görsellerin güncel olmaması ve tekrarlı bir şekilde sıralanması nedeniyle kamuoyunda dezenformasyon risklerini artırmaktadır.

Yukarıdaki tüm görsellerin iklim haberciliğinde en önemli unsur olan fotoğrafların çeşitli grafik tasarım programlarıyla oluşturulduğu ve yapay zekâ destekli arama motoru algoritmalarının da bu ve benzer fotoğrafları bir araya getirerek, benzer sembolik görsellerin tekrarlı bir şekilde sıralanmasına neden olduğu görülmektedir. Bu durum:

Walker ve King 2008 yılında yayınladıkları “Dünyamız Isınıyor! Küresel Isınmayla Nasıl Başa Çıkabiliriz?” adlı kitapta: “Henüz çok az insanın fark etmiş olduğu çok ciddi sorunun, ısınmayı 2° C ile sınırlamanın bugün neredeyse imkânsız olduğudur. Eğer buna yirmi yıl önce başlansaydı bir şans olabilirdi. Fakat bugünkü iklimle bu hedef giderek menzil dışında görünüyor” cümlelerine yer vermişlerdir (Walker & King, 2009, s. 107). Bugün itibarıyla 15 yıl önce dile getirilen cümlelerden hareketle, iklim ile ilgili olası sonuçların gerçek görüntülerinin ve etkilerinin arama motorunda çok az yer aldığı görülmüştür.

İklim haberlerinin çoğu, meydana gelen ve çevresel faktörlere etki eden gerçek görsel elementlerle desteklenmektedir ancak arama motorları iklim ile ilgili haber oluşturduğunda bu görselleri yeterince dikkate alamaz. Yapay zekâ destekli Bing arama motoruna bakıldığında görsellerin tekrarlı olarak benzer şekillerde verilmiş olması da bunun bir sonucudur. Bu noktada yapay zekânın da bir dezenformasyon aracına

dönüştüğü söylenebilir. Çünkü arama motoru optimizasyonu web tabanında kayıtlı olan tüm verileri bir araya toplayarak çalışır, yapay zekâ da bu noktada benzer şekilde çalıştığı için mevcut olan tüm verileri çoğaltır. Bu durum özellikle spesifik konularda bilgi edinmek isteyen kullanıcılar için zorlayıcı olmaktadır.

Yapay zekâ destekli Bing arama motorunun algoritmalarının, iklimle ilgili görselleri tanıma ve bu görselleri haberlerle ilişkilendirmede yetersiz olduğu görülmektedir. İklim değişikliği konusunda acil olan durumu yansıtamamakta ve benzer fotoğrafları bir haber içeriğinde yer almamış olsa da arama motorunda bir araya toplaması, kamuoyu algısında dezenformasyona yol açmaktadır. Bu nedenle kişiler iklim değişikliğine önem vermemekte, alışkanlıklarını ve tercihlerini değiştirmemektedirler (Aksel, 2011, s. 172). Bu konuda Sonik ve Colarossi, potansiyel risklere karşı nasıl hazırlanması ve bu risklerden nasıl kaçınması gerektiği öğrenilmedikçe, yapay zekânın insan tarihindeki en kötü olaya sebep olabileceğine dikkat çekmektedirler (2020, s. 7-8).

Yapay zekânın algoritmaları göz önünde bulundurulduğunda, arama motorunda ulaşılmak istenilen konu hakkında herhangi bir filtreleme yapamadığı ve web ortamında bulunan tüm bilgileri topladığı ve bilgileri güncel olmaksızın sıraladığı görülmektedir. Bu açıdan yapay zekâyı bir dezenformasyon aracı olarak görmek mümkündür.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İklim değişikliği, gelecek nesillerin hayatını etkileyen bir sorundur ve doğru bilgilere dayalı hareket etmek, bu sorunun üstesinden gelmek için kritik bir öneme sahiptir. İklim haberleri bu noktada kamuoyunu bilinçlendirmek, farkındalık yaratmak ve harekete geçirmek için güçlü bir araçtır. Özellikle haberde en önemli unsur olan fotoğraf, meydana gelen olayların net bir şekilde görülmesi ve anlaşılması için özenle seçilmelidir. Ancak yapay zekâ algoritmalarının iklim haberlerini, benzer sembolik görsellerle tekrarlı bir şekilde çoğaltmış olması dezenformasyon risklerini artırmaktadır. Bu durum, konunun kamuoyunda etkilerinin küçümsenmesiyle birlikte insan faaliyetlerinin bu değişikliğe neden olduğu gerçeğini göz ardı edebilmesi gibi bir sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle iklim haberlerinin tüm unsurlarıyla doğru bir şekilde oluşturulması, iklim dezenformasyonu ile mücadele etmede, toplumu bilinçlendirmede ve iklim değişikliğinin beraberinde getirdiği olumsuz sonuçlarla başa çıkabilmede önemlidir.

Çalışma kapsamında yapay zekâ destekli Bing arama motoru ile elde edilen verilere bakıldığında; haber için en önemli unsur olan fotoğrafın önemini yitirdiği ve haber fotoğrafçılığı denilen meslek kavramının ciddi bir şekilde zedelendiği görülmektedir. Çünkü, konu bağlamında arama motoruna yazılan iklim değişikliği ile ilgili haber fotoğrafları kavramına yönelik ortaya çıkan görsellerin çoğu, çeşitli tasarım programlarıyla yapılan fotoğraflar olduğu ve algoritmalarla bu fotoğrafların benzer şekillerde

bir araya toplandığı görülmektedir. Ancak bir konunun ciddiyetini kamuoyuna iyi bir şekilde iletilebilmek için gerçek olan durumların aktarılması gerekir. Meydana gelen olayın görüntüsünü vermek, bu noktada daha etkili bir sonuç ortaya çıkartabilir. İklim ile ilgili olan konularda, doğanın ve bu durumdan etkilenen tüm canlıların fotoğraflarına yer verilmesi hem kamuoyunun doğru yönlenebilmesine hem de dezenformasyon risklerinin azaltılabilmesine katkıda bulunabilir.

Çalışma sonucunda yapay zekâ destekli Bing arama motorundan elde edilen bulgulara bakıldığında kategoriler bağlamında, çeşitli tasarım programlarıyla yapılan benzer sembolik görüntülerin çokluğu nedeniyle haber fotoğraflarında ve iklimin olası olumsuz sonuçlarını ortaya koymada yetersiz kaldığı ve dezenformasyon risklerini beraberinde getirdiği görülmektedir.

İklim değişikliği, tüm dünyayı ilgilendiren küresel bir sorun olması nedeniyle etkilerini anlamak için deneye ayıracak bir zaman bulunmamaktadır. İklim değişikliğinin olası olumsuz etkilerini önlemede de tek bir kişi etkili olamaz. Bu nedenle insanları bu konuda bilinçlendirmek ve harekete geçirmek için konu ile ilgili dezenformasyon risklerinin denetim altında tutulması gerekmektedir. İklim dezenformasyonuna karşı mücadele hususunda yapay zekâ algoritmalarına, iklim değişikliği konusunda mevcut kaynaklar için metin analizi ve görsel tanıma gibi belirli kontrol mekanizmalarının geliştirilmesi, dezenformasyon risklerini azaltmada yardımcı olabilir. Çünkü yanıltıcı bilgilere dayalı unsurlar ve güncel olmayan bilgiler, gezegenin geleceği için ciddi ve olumsuz sonuçlar doğurabilir.

Yapay zekâ sistemlerinin; büyük bilgi gözetimi, depolama, ağ trafiği ve işlem hacminin katlanarak devam etmesi hâlinde büyük bir yük oluşturması da olasıdır. Bunun sonucunda da bu yükü hafifletmek için yeni bir tür teknolojik yeniliğe ihtiyaç duyulması kaçınılmaz olacaktır. Bu noktada yapay zekâ güçlü bir araç niteliği taşımaktadır. Bu nedenle verilerin bilgiye dönüştürülmesi aşamasında, belirli denetim mekanizmalarının geliştirilmesi, editoryal düzenin oluşturulması ve engelleyici güçlü politikaların dikkatli bir şekilde uygulanması önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksel, T. (2011). *Kritik Eşik: İklim Değişikliğinde ve İnsanlık Medeniyetinde Dönülmez Noktaya Doğru*. Cinius Yayınları: İstanbul.
- Altraide (2019). *New Thinking: From Einstein to Artificial Intelligence, the Science and Technology That Transformed Our World*. Mango Publishing: Usa, D.
- Amerika, M. (2022). *My Life as an Artificial Creative Intelligence*. Stanford University Press: Stanford, California.
- Anjila P K, F. (2021). *Learning Outcomes Of Classroom Research: Artificial Intelligence*. (Dr. J. Karthikeyan & Dr. T. S. Hie & Dr. N. Y. Jin, Edit.) L Ordine Nuovo Publication: New Delhi.
- Alpaydın, E. (2012). *Yapay Öğrenme*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi: İstanbul.
- Atay, C. & Alanyalı, M. & Uyan, S. B. & Baş, C. (2010). Arama Motoru Optimizasyonu. Akademik Bilişim'10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri. 10 - 12 Şubat 2010 Muğla Üniversitesi.
- Alan Levin Coaching. <https://alanlevincoaching.com/uncategorized/the-scarcity-trap/attachment/drought-land/>. Erişim T. 12 Haziran 2023.
- Altonivel.com. (2020). <https://www.altonivel.com.mx/finanzas/estas-seran-las-5-tendencias-de-inversion-despues-de-la-pandemia/>. Erişim T. 21 Temmuz 2023.
- Aa.com.tr. (2017). <https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/iklim-degisikligi-enfeksiyonlari-sanilandan-daha-fazla-etkileyecek-/874722>. Erişim T. 11 Eylül 2023.
- Ahaber.com.tr. (2022). <https://www.ahaber.com.tr/galeri/yasam/iklim-degisikligi-nedir-iklim-degisikligi-sonuclari-ve-etkileri-nelerdir-googleden-iklim-degisikligi-ile-ilgili-doodle/23>. Erişim T. 23 Eylül 2023.
- Bing. (2023). <https://www.bing.com/search?q=Bing%20AI&showconv=1&form=MAI3FV>. Erişim T. 09 Haziran 2023.
- Bulldog Bugle The student news site of Amino Jefferson Charter Middle School. (2021). <https://bulldog-bugle.com/10246/issues/global-warming-is-a-big-problem/>. Erişim T. 24 Temmuz 2023.
- BBC News Türkçe. (2018). <https://www.bbc.com/turkce/vert-fut-46274950>. Erişim T. 15 Temmuz 2023.
- Cengiz, Ö (2023). Türkiye'de İklim Haberciliği: Kuraklık Haberleri Üzerine Bir İçerik Analizi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Sayı 62.
- Cantekin, B. (2019). *Fotoğraflı Haberler ile Öne Çıkin*. <https://www.iienstitu.com/blog/fotografli-haberler-ile-one-cikin>. Erişim T. 03 Temmuz 2023.
- Connock, A. (2023). *Media Management and Artificial Intelligence: Understanding Media Business Models in the Digital Age*. Routledge Taylor & Francis Group. London and Newyork.
- Certified Sustainable. <https://certified-sustainable.co.uk/why-are-people-still-in-denial-about-climate-change/>. Erişim T. 14 Temmuz 2023.
- Duman, K. (2018). Arama Motorları ve İnternet Haberciliğine Etkileri: Türk İnternet Haber Medyası Örneği. *Selçuk İletişim*, 11 (1): 257-287
- Depositphotos.(2017).<https://depositphotos.com/jp/photos/%E5%B9%B2%E3%81%B0%E3%81%A4.html>. Erişim T. 28 Haziran 2023.

- En Son Haber. (2017). <https://www.ensonhaber.com/yasam/amerikali-bilim-cevrelere-kuresel-isinma-in-san-kaynakli>. Erişim T. 16 Temmuz 2023.
- Ekolojist.com. <https://www.ekolojist.com/kuresel-isinma/cevre-kirliligi-ve-iklim-degisikligi/>. Erişim T. 16 Temmuz 2023.
- Ekolojist.com. (2018). <https://ekolojist.net/iklim-degisikligi-hayvanlari-nasil-etkiler/>. Erişim T. 18 Temmuz 2023.
- Feldman T. (1997). *An Introduction To Digital Media*. New York, A Blueprint Book Published By Routledge.
- Finanswebde. (2022). <https://blog.finanswebde.com/tehdit-buyudukce-iklim-degisikligi-ile-ilgili-en-diseler-kuresel-olarak-kuculuyor/>. Erişim T. 07 Temmuz 2023.
- Facebook. (2016). <https://www.facebook.com/inorama.illustrators/>. Erişim T. 13 Temmuz 2023.
- Girgin, A. (2014). *Gazeteciliğin Temel İlkeleri*. Der Yayınları: İstanbul.
- Gizmodo The Future is Here. (2011). <https://gizmodo.com/climate-change-skeptics-eat-crow-5851909>. Erişim T. 28 Temmuz 2023.
- Hürriyet.com.tr. (2020). <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/sigorta/dunyadaki-en-onemli-tehdit-kuresel-iklim-degisikligi-41540177>. Erişim T. 07 Temmuz 2023.
- İlkyaz, S. (2023). *Verimliliğinizi ve Yaratıcılığınızı Artıracak En İyi 11 Yapay Zeka Grafik Tasarım Uygulaması*. <https://onedio.com/haber/verimlilikinizi-ve-yaraticiliginizi-artiracak-en-iyi-11-yapay-zeka-grafik-tasarim-uygulamasi-1134860>. Erişim T. 30 Haziran 2023.
- Kıvılcım, İ. (2013). *2020'ye Doğru Kyoto-Tipi İklim Değişikliği Müzakereleri: Avrupa Birliği'nin Yeterliliği ve Türkiye'nin Konumu*. İktisadi Kalkınma Yayınları: İstanbul.
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. SS. 170-189, Sayı 15.
- Köse, U. (2021). *Yapay Zekâ Etiği: Yapay Zekâ Kavramı*. Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Keleş, P. (2023). Arama Motoru Nedir? En Çok Kullanılan Arama Motorları Nelerdir?. <https://www.ticimax.com/blog/en-cok-kullanilan-arama-motorlari#genel-arama-motorlari-nedir>. Erişim T. 20 Haziran 2023.
- Larson, E.J. (2022). *Yapay Zekâ Miti: Bilgisayarlar Neden Bizim Gibi Düşünemez*. (K. Y. Us, Çev.) Fol Yayıncılık: Ankara.
- Lmd The Voice Of Business. (2018). <https://lmd.lk/drought-relief-in-anuradhapura/>. Erişim T. 07 Temmuz 2023.
- Life Advancer. (2014). <https://www.lifeadvancer.com/how-to-reduce-the-bad-effects-of-greenhouse-gases-to-the-environment/>. Erişim T. 02 Eylül 2023.
- Listelist.com. (2021). <https://listelist.com/iklim-degisikligi-tarihi/>. Erişim T. 09 Temmuz 2023.
- McCarthy J. & Minsky M. L. & Rochester N. & Shannon, C. E. (1956). "A Proposal for the Dartmouth Summer Research Project on Artificial Intelligence," 1955, <http://www-formal.stanford.edu/jmc/history/dartmouth/dartmouth.html>.
- Matematiksel. (2023). <https://www.matematiksel.org/iklim-degisikligi-ile-ilgili-en-cok-karsilasilan-10-ef-sane/>. Erişim T. 08 Temmuz 2023.
- Natale, S. (2021). *Deceitful Media: Artificial Intelligence and Social Life after the Turing Test*. Oxford University Press: New York.

- Ns Energy. (2020). <https://www.nsenergybusiness.com/news/countries-net-zero-emissions/>. Erişim T. 01 Eylül 2023.
- Ntv.com.tr. (2018). https://www.ntv.com.tr/teknoloji/iklim-degisikligine-karsi-neler-yapabilirsiniz,DnC-zwwK_J0qK_BeEEngliw. Erişim T. 10 Eylül 2023.
- Pavlik, J. V. (2001). *Journalism and New Media*: New York: Columbia University Press.
- Pinterest. (2020). <https://tr.pinterest.com/pin/639863059543841537/>. Erişim T. 11 Temmuz 2023.
- Pihlajarinne, T. & Alén-Savikko, A. (2022). *Artificial Intelligence and the Media: Reconsidering Rights and Responsibilities*. Edward Elgar Publishing: Usa.
- Paaß G. & Giesselbach S. (2023). *Foundation Models for Natural Language Processing: Pretrained Language Models Integrating Media*. Germany, <https://doi.org/10.1007/978-3-031-23190-2>. Erişim T. 11 Haziran 2023.
- Rondeau, T. W. (2007). *Application of Artificial Intelligence to Wireless Communications. (Doctoral dissertation, Virginia Tech)*.
- Rawpixel (2021). <https://www.rawpixel.com/image/2904419/free-illustration-image-save-ocean-environmental-conservation-iceberg>. Erişim T. 11 Temmuz 2023.
- Sak, R. & Şahin Sak, İ. T. & Öneren Şendil, Ç. & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250. <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>. Erişim T. 07. Haziran 2023.
- Sears K. (2017). *Weather 101: From Doppler Radar and Long-Range Forecasts to the Polar Vortex and Climate Change, Everything You Need to Know about the Study of Weather*. Adams Media: New York/Toronto/London/Sdney/new Delhi.
- Sonik, D. & Colarossi, A. (2020). *Becoming Artificial: A Philosophical Exploration into Artificial Intelligence and What It Means to Be Human*. Imprint Academic Ltd: United Kingdom. imprint-academic.com.
- Scitechdaily.(2020).<https://scitechdaily.com/southeast-asia-megadrought-previously-unknown-mid-holocene-event-led-to-major-changes-in-human-settlement/>. Erişim T. 01 Temmuz 2023.
- Sera Gazı ve İklim Yönetimi. (2021). <https://www.seragazi.net/iklim-degisikligi-nedir.html>. Erişim T. 09 Temmuz 2023.
- Sabah.com.tr. (2017). <https://www.sabah.com.tr/saglik/2017/11/02/iklim-degisikligi-insanligi-nasil-etkiyor>. Erişim T. 10 Temmuz 2023.
- Sabah.com.tr. (2019). <https://www.sabah.com.tr/galeri/dunya/dunyayi-bekleyen-tehlike-1561613449>. Erişim T. 12 Eylül 2023.
- Sabah.com.tr. (2019). <https://www.sabah.com.tr/galeri/dunya/evreni-bekleyen-buyuk-tehlike>. Erişim T. 14 Eylül 2023.
- Şahin, M. (2020). *İklim Değişikliği ve Bilim Gazeteciliği: Avustralya Yangınları Haberlerinde Bilim İzi*. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi. Cilt 8, Sayı 2.
- Vishwakarma, P. (2021). *Learning Outcomes Of Classroom Research: Artificial Intelligence. (Dr. J. Karthikeyan & Dr. T. S. Hie & Dr. N. Y. Jin, Edit.) L Ordine Nuovo Publication: New Delhi*.